

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET

✉: 1358 Budapest, Széchenyi rakpart 19.

☎: 441-6501

Ügyszám: 167/2008/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

149/2008. (XII. 3.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) panaszos¹ bicskei lakos képviselője által 2008. július 30-án előterjesztett **panaszára indult eljárásban** a 2008. december 3-án – dr. Kádár András Kristóf elfogultsága miatti tartózkodása mellett – megtartott zárt ülése alapján **született állásfoglalását**

m e g k ü l d i a z O r s z á g o s R e n d ő r f ő k a p i t á n y n a k .

A Testület a panaszt a Rendőrségről szóló 1994 évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 93. §-ának (6) bekezdése alapján bírálta el. A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor, ezért az Rtv. 93/A.§-ának (6) bekezdése szerint, állásfoglalását megküldi az Országos Rendőrfőkapitánynak.

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

A panaszos jogi képviselője 2008. július 28-án levélben kereste meg a Testületet annak érdekében, hogy a tájékoztatást kapjon arról, hogy az Rtv. 93. §-ának (6) bekezdése alapján – amely szerint a rendőri szervekhez benyújtott panaszokról az országos rendőrfőkapitány havonta tájékoztatást küld a Testület számára – szükségesnek tartja-e a panaszos időközben első fokon elbírált panaszügyének vizsgálatát. A panaszként kezelt levelet a Testület 2008. július 30-án érkezett.

A panaszos jogi képviselője a Testület megkeresésével egyidejűleg mellékelte az ügyben beadott panaszt, az időközben született határozatokat és az azokkal szemben benyújtott jogorvoslati nyilatkozatokat is.

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszos személyi adatait töröltük.

I.

A panaszos jogi képviselője által benyújtott dokumentumok mellett a Testület a panaszügy vizsgálatához beszerezte az Országos Rendőr-főkapitányságtól valamennyi, a panaszüggyel összefüggő rendőrségi iratot is.

1) A panaszos jogi képviselőjének panaszbeadványa szerint 2008. március 5. napján a panaszos személyi iratainak meghosszabbítása céljából intézkedett a bicskei menekültügyi hatóságnál, majd 14 óra 50 perc körül a Volánbusz bicskei járatával akart továbbutazni. A panaszos – mint menedékkérő – utazása ingyenes, azonban ezt a buszvezető nem tette számára lehetővé. A félreértést nem sikerült tisztázni, ezért az autóbusz vezetője a motort leállította.

Néhány perc múlva a helyszínen megjelent egy rendőrautó, amiből két járőr szállt ki. A panaszossal szemben testi kényszert, illetve bilincselést alkalmaztak, majd pedig előállították a Bicskei Rendőrkapitányságra.

A panasz szerint a rendőri intézkedés megkezdésének az autóbusz vezetője és a járat utasai egyaránt szemtanúi voltak. A panaszos autóbuszból való kiszállításának és a rendőrségi gépjárműbe ültetésének pedig a megállóval szembeni büfé alkalmazottja volt a szemtanúja.

A panaszos előállítását követően, a rendőrkapitányságon megjelent a Bicskei Befogadó Tábor egyik vezetője és szociális munkása.

A panaszos előállítása során testén, elsősorban a kezén, külsérelmi nyomok keletkeztek.

A panaszos jogi képviselője szerint a panaszossal szembeni rendőri intézkedések jogszerűtlenségét az alábbiak támasztják alá:

- a panaszos humanitárius igazolvánnyal tudta magát igazolni,
- a rendőrökkel szemben kulturáltan viselkedett, velük együttműködött,
- a panaszos sem bűncselekményt, sem szabálysértést nem követett el, belátási képességét csökkentő szert nem fogyasztott,
- a panaszos ruházata a rendőri intézkedést megelőzően rendezett volt, azt követően pedig beszennyeződött
- a rendőrségi meghallgatás alkalmával a hatóság tolmácsot nem alkalmazott.

2) A 2008. március 5. napján készült rendőri jelentés szerint a gépkocsizó járőrszolgálatot ellátó rendőrök a Bicske, Szent István utcában levő buszmegálló mellett haladtak el, amikor a megállóban várakozó helyközi járat vezetője személyesen kért segítséget tőlük, mert „egy színes bőrű utas nem hajlandó jegyet venni a buszon, leszállni pedig nem akar.” A rendőrök ezek után az autóbuszon ülő panaszost felszólították, hogy szálljon le. A felszólításra a panaszos leszállt, az utcán hangosan szitkozódott, de a rendőri felszólításra eltávozott. A panaszos személyazonosságának megállapítására nem került sor. A rendőri jelentés szerint az intézkedés elérte a célját,

tekintettel arra, hogy a panaszost látásból ismerték: tudták, hogy a menekülttáborban lakik.

3) A Bicskei Rendőrkapitányság 2008. március 5-ei ügyeleti eseménynaplója, valamint a Bicskei Rendőrkapitányság Közrendvédelmi és Közlekedésrendészeti Osztályának az előállítás végrehajtásáról és a kényszerítő eszköz alkalmazásáról szóló jelentése – mindkettőt az előző pont szerinti jelentést készítő rendőrök készítették el – szerint a Bicske, Mányi körforgalomnál a jelzett napon és időben mozgó ellenőrzést végző két rendőr felfigyelt arra, hogy a panaszos az út szélén stoppol. A rendőrök szolgálati autóval megálltak a panaszos mellett az úton, mire a panaszos a főút melletti szántóföldre beszaladt. A rendőrök utána szaladtak, és miután utolérték, a földre teperték. Az ügyeleti eseménynapló és a jelentés szerint a panaszos ellenállást tanúsított, ezért kezeit hátrabilincseltek, de még a bilincselést követően is rúgkapált és szitkozódott. A rendőrök azon kérdésére „hogy hívják” a panaszos nem válaszolt. A ruházatát átvizsgálták, amelynek során a panaszosnál iratot, közbiztonságra különösen veszélyes eszközt nem találtak. A személyazonossága megállapítása érdekében a panaszost ezt követően előállították a Bicskei Rendőrkapitányságra, ahol már a panaszos nyugodtan viselkedett, ezért a továbbiakban mellőzték a bilincs használatát. A további ruházatátvizsgálás során a panaszos alsó ruházatából előkerült a tartózkodási engedélye és egy igazolás arról, hogy a bicskei menekült táborban van elhelyezve. Miután a panaszos személyazonossága megállapítást nyert, a hatóság szabadon bocsátotta.

Az előállítás végrehajtásáról és a kényszerítő eszköz alkalmazásáról szóló jelentés szerint a panaszos igazoltatására az Rtv. 29. §-ának (1) bekezdése alapján került sor. A jelentésben az Rtv. 29. §-ának (4) bekezdését jelölték meg – helytelenül: az Rtv. 29. §-ának (6) bekezdése helyett – a panaszos ruházatának átvizsgálása okaként. A panaszossal szemben bilincs alkalmazására az Rtv. 48. §-ának c) és d) pontja, illetve a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet 60. §-ának (4) bekezdés b) pontja alapján került sor 2008. március 5-én 15 óra 20 perc és 15 óra 40 perc között. A jelentés szerint az előállítás okáról a tájékoztató, illetve az előállítás idejéről szóló igazolás kiadásra került az Rtv. 33.§-ának (4) bekezdése alapján.

A rendőrségi előállítás időtartamáról szóló igazolás szerint az előállítás 2008. március 5-én 15 óra 20 perctől 17 óra 20 percig tartott. A panaszos nem írta alá az igazolás átvételét, helyette azt a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal (a továbbiakban: BÁH) Bicskei Befogadó Állomásának képviselőjében két személy igazolta aláírásával.

Az előállítás végrehajtásáról és a kényszerítő eszköz alkalmazásáról szóló parancsnoki vélemény és kivizsgálás szerint az igazoltatás, a panaszos átvizsgálása és az előállítása jogszerű és szakszerű, a bilincs alkalmazása jogszerű, szakszerű és arányos volt.

4) A Bicskei Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztálya a panaszos jogi képviselőjének a rendőri intézkedés elleni panasza ügyében közigazgatási eljárást indított, amelynek során több alkalommal tanúként hallgatták ki az autóbusz vezetőjét, a befogadó

állomás vezetőjét és egy alkalmazottját, valamint a buszmegálló közelében levő büfé és üzlet egy-egy alkalmazottját.

A tanúmeghallgatási jegyzőkönyvek a fenti tényállást részben kiegészítik, részben annak ellentmondanak az alábbiak szerint.

a) Az autóbusz vezetője vallomásaiban előadta, hogy a panaszos felmutatta a tartózkodási engedélyét, és tört magyarsággal elmondta, hogy azzal ingyen szeretne utazni. A vezető közölte, hogy az igazolvány nem jogosítja fel az ingyenes utazásra, teljes árú menetjegyet kell váltania. Erre a panaszos nem volt hajlandó, hanem leült az első ülésre. A vezető az autóbusból kipillantva látta, hogy éppen egy járóautó halad el a busz mellett, ezért az ablakból jelzett, hogy álljanak meg. Az autóból két rendőr szállt ki, akikkel a vezető közölte, hogy problémája támadt az egyik utassal, mire azonban a rendőrök a buszhoz értek, a panaszos leszállt. A vezető felszállt a buszra és elindult az utasokkal, a rendőri intézkedést nem látta.

b) A befogadó állomás alkalmazottja a tanúkenti meghallgatása során elmondta, hogy a Bicskei Rendőrkapitányságról telefonhívást kapott arról, hogy egy kongói állampolgár előállításra került. A panaszos a befogadó állomás alkalmazottját nevezte meg, hogy vele kíván beszélni. Az alkalmazott az előállítás tényét közölte a befogadó állomás vezetőjével, ezt követően úgy döntöttek, hogy együtt mennek be a kapitányságra. A panaszossal a befogadó állomás vezetője és alkalmazottja kizárólag angolul beszélt. Az alkalmazott vallomása szerint a panaszos nem értett egyet az előállítással, és az egész eljárással sem, ezért nem volt hajlandó aláírni az előállításról szóló igazolást. Ezt követően a befogadó állomás alkalmazottja és vezetője – a rendőrség kérésére – mint hatósági tanúk írták alá az igazolást.

A befogadó állomás alkalmazottjának és vezetőjének egybehangzó vallomása szerint a panaszos ruházata és a feje is sáros volt. Az alkalmazott vallomásaiban foglaltak szerint a panaszos nekik azt mondta, hogy a rendőrök a buszmegállóban rendőrautóba ültették és elvitték a Tatai út felé, és egy fabódé mögött megverték, s csak azt követően vitték be a rendőrségre. A panaszos elmondása szerint akkor lett sáros, amikor megverték. A befogadó állomás vezetője ezt a kijelentést nem tudta megerősíteni, mivel úgy nyilatkozott, nem értette a panaszos elmondását, illetve azt zavarosnak találta. A befogadó állomás alkalmazottja sérülést nem látott a panaszoson; a vezető viszont a panaszos egyik karján hámlósebes sérülésről számolt be vallomásaiban, amiről valószínűsítette, hogy az a bilincselésből származhat.

A befogadó állomás vezetőjének elmondása szerint a panaszos a rendőrkapitányságról távozását követően a befogadó állomásra ment, ahol az ügyeletes orvos megvizsgálta és látteleletet vett fel, ám nem jelezte, hogy a panaszoson külsérelmi nyomok lennének. A tanúvallomás szerint a panaszos nem panaszkodott arra, hogy fájna valamely testrésze.

c) Az autóbusz megállóval szemben levő büfé alkalmazottja tanúkenti meghallgatása során elmondta, hogy látta, amint egy színes bőrű férfit leszállították az autóbusról –

arra azonban nem emlékszik, hogy a rendőrök vagy a buszsofőr szállította le onnan. Az alkalmazott továbbá azt is látta, hogy a rendőrautó mellett próbáltak kommunikálni ezzel a személlyel, de azt nem hallotta, hogy milyen nyelven. Ezt követően pedig arra lett figyelmes, hogy a két rendőr határozott mozdulattal megfogta a férfit és beültették a rendőrautóba. Arra a körülményre a tanú nem emlékezett, hogy a rendőrök a férfit megbilincselték-e vagy sem, de azt állította, hogy nem bántották, és nem ütötték meg.

d) Az intézkedés közelében levő üzlet egyik eladójának tanúkénti meghallgatása során elmondta, hogy a szemben levő buszmegállóból két rendőr kísért át az úton egy színes bőrű férfit, aki azonban nem volt megbilincselve. Az eladó csak rövid ideig látta az eseményeket, amely idő alatt azonban észlelése szerint a rendőrök a férfit nem bántalmazták.

5) A panaszossal szemben fogatosított rendőri intézkedés miatt benyújtott panasz ügyében a Bicskei Rendőrkapitányság vezetője által hozott első fokú határozat az előzőekben foglaltakhoz képest az alábbi kiegészítéseket, illetve eltéréseket tartalmazza.

Az autóbusz vezetője nem kérte, hogy a rendőrök állapítsák meg a leszállított utas személyazonosságát, illetve a panaszos önkéntesen hagyta el az utasteret. A szántóföldön történt eseményeket – a panaszos elfogását, a vele szemben történő testi kényszer és bilincs alkalmazását, ruházatának átvizsgálását, majd előállítását –, illetve a Bicskei Rendőrkapitányságon történeteket – a bilincs levételét, a további ruházat átvizsgálását és annak során a panaszos alsó ruházatából a tartózkodási engedélyének és igazolásának megtalálását – a fentiekkel egyezően tartalmazza a határozat.

A panaszos sérüléseivel kapcsolatban ellentmondás van az előállítás végrehajtásáról és a kényszerítő eszköz alkalmazásáról szóló jelentés és a Bicskei Rendőrkapitányság első fokú határozatában. Az első fokú határozat megállapította, hogy „az előállított csuklóján a bilincseléstől származó horzsolásos sérülés volt látható, ezért az ügyeleti szolgálatot ellátó rendőr, aki egyben a szolgálatirányító parancsnok is, hozzá orvost hívott. Nevezettet az ügyeletes házi orvos megvizsgálta, melyről igazolást állított ki. Az orvosi igazolás szerint a bilincselés okozta felületi sérülésen kívül nevezetten más sérüléssel elváltozás nincs”, illetve, hogy a befogadó állomás vezetője és alkalmazottja is úgy nyilatkozott, hogy a panaszos kezén látták a horzsolást, és hogy sáros a ruházata, de egyéb sérülést nem láttak.

Az első fokú határozat szerint a panaszos meghallgatása – a befogadó állomás vezetője és alkalmazottja jelenlétében – angol nyelven történt, amikor is ellentmondásosan adta elő a vele történeteket: egyszer azt állította, hogy a rendőrök egy fabódénál megverték, később pedig úgy nyilatkozott, hogy a rendőrök elől futott, elesett, akkor lett sáros. Azáltal pedig, hogy értesítették a befogadó állomás két alkalmazottját és jelen volt az intézkedő rendőrök közvetlen előljárója, biztosított volt a panaszos azonnali panaszjoga és az általa ismert idegen nyelv használatának lehetősége; „a kommunikáció akadálymentesen angol nyelven történt.”

6) A panaszos jogi képviselője a Bicskei Rendőrkapitányság vezetője által hozott első fokú határozat elleni fellebbezésében sérelmezte, hogy a közigazgatási eljárás során az elsőfokú hatóság a tanúkénti meghallgatásokról – a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (Ket.) 49.§-a ellenére – őt nem értesítette, így nem volt arra sem lehetősége, hogy a meghallgatások időpontja előtt írásban konkrét kérdések feltevését indítványozza. A jogi képviselő álláspontja szerint továbbá az, hogy az autóbusz vezetője nem biztosította a panaszos számára az ingyenes utazás lehetőségét, nem adott alapot a rendőri intézkedésre, illetve arra sem, hogy a panaszost a buszról leszállítsák. Ezen rendőri intézkedés jogszabályi alapja hiányzott, illetve a rendőröknek éppen az lett volna a kötelezettsége, hogy a buszvezetőt felszólítsák, tegye lehetővé a panaszos utazását a jogszabályi előírásoknak megfelelően, mivel a Bicskei rendőrkapitányság beosztottjaitól – a befogadó állomás közelségére tekintettel – elvárható az ilyen jellegű utazási kedvezmények ismerete.

A jogi képviselő szerint továbbá a fenti határozat „életszerűtlen megállapításokat tartalmaz” a rendőri jelentés alapján, a panaszos állítólagos stoppolásával kapcsolatos tényállás rögzítésekor, mivel megmagyarázhatatlan, miért ne várta volna meg a panaszos a következő járatot, továbbá, miért akarták a rendőrök egy stoppos személyazonosságát megállapítani, illetve miért menekült volna a panaszos a rendőröket látván a szántóföldre úgy, hogy jogsértő magatartást nem valósított meg és képes volt magát igazolni. A panaszos jogi képviselője szerint a panaszos iratai birtokában voltak, ezért nem volt logikus, hogy nem igazolta magát a rendőrségi autónál, illetve az sem, miért nem találták meg az első ruházátvizsgálás során az iratokat nála.

7) A jogi képviselő fellebbezése nyomán – a Ket. 49.§-ának megsértése miatt – a Bicskei Rendőrkapitányság vezetője visszavonta korábbi határozatát, majd a panaszos jogi képviselőjének szabályszerű értesítése mellett a tanúmeghallgatásokat megismételték. Az ismételt meghallgatások során a tanúk korábbi vallomásaikat fenntartották; az autóbusz vezetője azzal egészítette ki vallomását, hogy nem részesült olyan jellegű oktatásban a Volán társaságnál, hogy a menedékkérőknek az ingyenes utazást biztosítania kell, illetve a panaszost nem kellett a rendőröknek felszólítania a buszról történő leszállásra, annak önként eleget tett.

A megismételt első fokú közigazgatási eljárásban tanúként hallgatták meg az intézkedő két rendőrt is. Az intézkedő rendőrök tanúvallomása szerint nem szálltak fel a buszra, a panaszos önként szállt le onnan, amikor meglátta a rendőröket. Ellentmond a kért rendőr vallomása abban a tekintetben, hogy az intézkedés során felszólították-e a leszállásra. A panaszos az utcán hangoskodott, de a rendőrök nem értették, mi a problémája, mert egyikőjük sem beszél angolul. Egybehangzó állításuk szerint a panaszos igazoltatására nem került sor, mert az intézkedés elérte a célját. Ezt követően látták, hogy a panaszos az út szélén stoppol, ezért igazoltatása céljából megálltak autóval mellette. A panaszos a szántóföldre szaladt, a rendőrök pedig utolérve őt, földre teperték, és megbilincseltek. Ennek során lett sáros a panaszos és a rendőrök ruházata is. A helyszínen foganatosított ruházátvizsgálás során iratot nem találtak

nála, csak a rendőrségre történő előállítását követően történt ismételt átvizsgálás során. A panaszos alsóruházatából előkerült tartózkodási engedélye alapján megállapították személyazonosságát és tartózkodási helyét. A panaszos a rendőrkapitányságon is hangosan gesztikulálva beszélt angolul, amiből a rendőrök nem értettek semmit, csak egy magyar szót említett a panaszos, a „tábor” kifejezést. Ezért – a kihallgatott rendőr arra nem emlékszik, hogy ki – valaki felhívta a Bicskei Menekülteket Befogadó Állomást, és onnan valakivel a panaszos angolul beszélt telefonon. Később megjelent a befogadó állomás két dolgozója a rendőrségen, akikkel a panaszos angolul beszélt. A befogadó állomás vezetője ezt követően a rendőröknek elmondta, hogy a panaszos sérelmezi az előállítást, továbbá azt állította, hogy bántalmazták őt. A panaszos nem írta alá az előállításról szóló igazolást, így azt a befogadó állomás két dolgozója hatósági tanúként írta alá. A két rendőr – a kapitányság vezetőjének utasítására – később a táborba ment, és a panaszoshoz orvost hívtak, hogy megállapítsák, keletkezett-e az intézkedés során sérülése. Mindkét rendőr a meghallgatása során úgy nyilatkozott, hogy az orvos a panaszost sérülés és panaszmentesnek találta, és arról igazolást állított ki.

A közigazgatási eljárásban a meghallgatott rendőröket szembesítették a korábban tanúként meghallgatott büfében dolgozó alkalmazottal, aki ismételten úgy nyilatkozott, hogy látta, amint a rendőrök a rendőrautó mellett beszélnek egy színes bőrű férfival, de azt nem hallotta, hogy mit. Ezt követően pedig a tanú látta, hogy ezt a személyt baloldaltól beültették a rendőrautóba, és elhajtottak. A tanú vallomásának ezt a részét rajzzal is szemléltette. Ismételten úgy nyilatkozott, hogy bántalmazást és a férfi megbilincselését nem látta. A szembesítés során ezzel szemben a két rendőr továbbra is fenntartotta tanúvallomásában elmondottakat, miszerint nem ültették be, s nem vitték el gépkocsival a színes bőrű személyt. Ugyanakkor mindkét rendőr megjegyezte, hogy a szabályszerű intézkedés során a jobboldali hátsó ülésre kell az ültetést végezni, olyan módon, hogy az egyik rendőrnek a vezető mögött kell ülnie. Ennek következtében a szembesítés eredményre nem vezetett.

A szembesítés nyomán szükségessé vált a büfé helyszínének megtekintése, ahol a tanú dolgozott. A helyszínmegtekintésről készült jelentés szerint az ott tapasztaltak és a készített képfelvételek alapján az alkalmazott közvetlenül nem láthatta az általa korábban elmondottakat.

A megismételt eljárásban fogatosított bizonyítási cselekmények eredményeként a Bicskei Rendőrkapitányság vezetője határozatával ismét elutasította a panaszos jogi képviselője által, a rendőri intézkedés miatt benyújtott panaszt, azzal, hogy „olyan kétséget kizáróan bizonyítható tény, vagy körülmény nem volt megállapítható, amely az intézkedő rendőrök fegyelmi, vagy büntető felelősségét megalapozná.”

8) A panaszos jogi képviselője fellebbezéssel élt a panaszt elutasító határozat ellen, amelyben a határozatot megalapozatlannak és hiányosnak, az azt megelőző közigazgatási eljárást pedig jogsértőnek találta az alábbiak szerint:

- a rendőrök tanúkénti meghallgatásáról, illetve a szembesítéséről szóló értesítések – a Ket. 49. §-a alapján – ismételten nem voltak szabályszerűek (az öt napos törvényi időköz nem tartották be);
- a büfében lefolytatott helyszínmegtekintésről és az ott készített felvételekről a jogi képviselőnek nem volt tudomása;
- a panaszost a rendőrökkel nem szembesítették;
- a panaszos számára nem biztosították az anyanyelv használatát a Ket. 60. §-ának megfelelően („Ha az ügyfél vagy az eljárás egyéb résztvevője által használt idegen nyelvet az ügyintéző nem beszéli, tolmácsot kell alkalmazni. Ha az ügyintéző beszéli az idegen nyelvet, az ellenérdekű ügyfél és az eljárás egyéb résztvevője érdekében tolmácsot kell alkalmazni, kivéve, ha ők is beszélik az adott idegen nyelvet. Ennek tényét a jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell.”) Nem volt fellelhető arra vonatkozó utalás, hogy a befogadó állomás dolgozói tolmácsvizsgával rendelkeztek volna, illetve, hogy az ügyintéző beszélte az idegen nyelvet.

A jogi képviselő továbbá előadta a fellebbezésben, hogy a stoppoló személyek igazoltatásának jogszabályi alapja nincs, az előállítás megfelelő jogalap nélkül történt – mivel egy megbilincselte személy ruházatából könnyen előtalálhatók lettek volna iratai.

9) A jogi képviselő fellebbezése folytán a Fejér Megyei Rendőr-főkapitányság a Bicskei Rendőrkapitányság határozatát megsemmisítette és az eljáró hatóságot új eljárás lefolytatására utasította. A határozat indokolása szerint a kényszerítő eszköz alkalmazása indokoltsága, az előállítás, illetve a panaszos ruházata beszennyeződése körülményeinek tisztázása indokolt, mivel azok „az intézkedő rendőrök által esetlegesen elkövetett bűncselekmény megerősítését vagy cáfolatát eredményezhetik.”

A Bicskei Rendőrkapitányság – miután a panaszos jogi képviselője a Testülethez is eljuttatta panaszát – felfüggesztette eljárását az Rtv. 93. §-ának (3) bekezdése alapján.

II.

A panasz és a Testület rendelkezésére bocsátott rendőrségi iratok alapján az alábbi tényállást vette alapul állásfoglalása kialakítása során.

A panaszos személyi iratainak meghosszabbítása céljából intézkedett a bicskei menekültügyi hatóságnál, majd 14 óra 50 perc körül a Volánbusz bicskei járatával akart ingyenesen továbbutazni, ennek érdekében felmutatta tartózkodási engedélyét. A buszvezető nem ismerte a vonatkozó jogszabályokat, ennek következtében az ingyenes utazást nem tette számára lehetővé. Az időközben helyszínre érkezett rendőrautóból kiszállt két járőr, majd a panaszos leszállt az autóbusról. Azt a körülményt a Testület nem tartotta a panaszügy megítélése szempontjából lényegesnek, hogy arra önkéntesen vagy a rendőrök felszólítására került sor. A buszmegállóban az ezt követő események tekintetében a Testület a panaszban írtakat fogadta el, tekintettel arra, hogy egy elfogulatlan tanú vallomása, illetve orvosi igazolás is azokat támasztotta alá. Azaz: miután a panaszos leszállt az autóbusról, a járőrök rendőrautóba ültették, vele szemben bilincset alkalmaztak, majd a Bicskei Rendőrkapitányságra állították elő. Az

előállítás során a panaszos kezén a bilincselés következtében zúzódásos sérülések keletkeztek, illetve ruházata beszennyeződött. A Testület a szántóföldön történt eseményeket nem vette figyelembe a tényállása kialakítása során, tekintettel arra, hogy a Testület rendelkezésére álló iratokból kétséget kizáróan nem állapítható meg, hogy megtörténtek-e, illetve, hogy hogyan történtek meg ott az események.

A rendőrkapitányságon történt ruházatátvizsgálás során panaszos ruházatából előkerült a tartózkodási engedélye és egy igazolás arról, hogy a bicskei menekült táborban van elhelyezve. A panaszos a rendőrkapitányságon telefonált a BÁH Bicskei Befogadó Állomás alkalmazottjának, aki a tábor vezetőjével együtt megjelent, akikkel a panaszos angolul tudott beszélni. Megjegyzendő, hogy sem az intézkedő rendőrök, sem pedig az ügyeletes tiszt nem beszélt angolul, továbbá tolmácsot sem vettek igénybe az intézkedés és az azt követő előállítás során. A rendőrségi előállítás időtartamáról szóló igazolás átadását – mivel azt a panaszos nem vette át – a BÁH két alkalmazottja igazolta aláírásával, azt követően a panaszt elengedték a rendőrkapitányságról.

Az intézkedő rendőrök vallomásait a Testület azért nem fogadta el a tényállás megállapításakor, mert nyilatkozataik több tekintetben ellentmondásban voltak egymással, illetve a rendőrségi iratokban foglaltakkal. A rendőri jelentés szerint a rendőrök látásból ismerték a panaszt, tudták, hogy a menekülttáborban lakik. A megismételt szabálysértési eljárásban a tanúkenti kihallgatás alkalmával az egyik rendőr úgy nyilatkozott, hogy a szolgálatai ellátása során „rengeteg fajta emberrel” találkozik, „köztük színes bőrűekkel is”, s mivel olyan egyformának tűnnek neki, az előállított személyben nem ismerte fel az autóbusról leszállt személyt. A másik rendőr ebben a kérdésben úgy nyilatkozott, hogy azért nem igazoltatta az autóbusról a panaszt, mert úgy gondolta, hogy a menekülttáborba tartozik, illetve számára „ezek az emberek egyformák testalkatukból, bőruk színéből és arcformájukból adódóan”, illetve a panaszossal lehet, hogy már találkozott, de nem biztos benne. A jelentés szerint a panaszt felszólították az autóbusról történő leszállásra, míg az egyik rendőr tanúvallomása szerint megtörtént a felszólítás, a másikuk nem emlékszik arra, csak az általuk készített jelentésben foglaltakra utalt vissza. A rendőrök az előállítás végrehajtásáról és a kényszerítő eszköz alkalmazásáról szóló jelentésben azt rögzítették, hogy a panaszosnak az intézkedés során nem keletkezett sérülése. Ezzel szemben a tanúkenti meghallgatás során egyikük úgy nyilatkozott, hogy úgy emlékszik, nem volt a panaszoson sérülés, míg a másik rendőr szerint a panaszoshoz orvost hívtak, aki őt megvizsgálta és igazolást állított ki arról, hogy a panaszosnak sérülése nincs. A panaszos sérülései tekintetében a Testület rendelkezésére álló orvosi igazolás a rendőrségi jelentést és a rendőrök tanúvallomásait egyértelműen cáfolja, hiszen a panaszos kezein nem csupán hámsérüléseket, hanem zúzódásokat állapított meg.

III.

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 92. §-ának (1) bekezdése értelmében az, akinek az Rtv. IV., V. és VI. fejezetében meghatározott kötelezettség megsértése, a rendőri intézkedés, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása alapvető jogát sértette – választása szerint – panasszal fordulhat az intézkedést fogantatosító rendőri szervhez, vagy kérheti, hogy panaszát az országos rendőrfőkapitány a Testület által lefolytatott vizsgálatot követően bírálja el.

Az Rtv. fenti rendelkezése szerint a Testület hatáskörébe kizárólag azon rendőri intézkedések tartoznak, melyek az Rtv. IV., V. és VI. fejezetének alkalmazásával összefüggésben merülnek fel. Ennek megfelelően a Testületnek

- a rendőri feladatok és utasítások teljesítésének kötelezettsége, azok megsértése vagy annak elmulasztása (különösen: intézkedési kötelezettség, arányosság, azonosíthatóság, segítségnyújtási kötelezettség...),
 - a rendőri intézkedés vagy annak elmulasztása, illetőleg törvényessége (különösen: igazoltatás, ruházat- csomag- jármű-átvizsgálás, elfogás, előállítás, idegenrendészeti intézkedés, intézkedés magánlakásban, közlekedésrendészeti intézkedés...),
 - a kényszerítő eszköz alkalmazása és törvényessége (különösen: testi kényszer, bilincs, vegyi eszköz, sokkoló, rendőrbot, útzár, lőfegyverhasználat, csapaterő alkalmazása, tömegoszlatás...),
- esetén van lehetősége eljárni és az adott intézkedést vagy cselekményt vizsgálni, abból a szempontból, hogy történt-e alapjogi sérelem.

A panaszos jogi képviselője által sérelmezett rendőrségi intézkedések, illetve döntések tekintetében a Testület a következő megállapításokat tette.

A panasznak a közigazgatási eljárásban hozott határozatok megalapozatlansága, hiányossága, illetve magában a közigazgatási eljárásban történt eljárási cselekmények (értesítés szabályszerűsége, illetve annak elmaradása, a panaszos és az intézkedő rendőrök szembesítésének elmaradása, az anyanyelv használatának nem biztosítása) vizsgálatára az Rtv. hivatkozott rendelkezései értelmében a Testületnek nincs hatásköre, az kívül esik a Testület által folytatott vizsgálatok körén.

A panaszügyben ugyanakkor az igazoltatást, a ruházatátvizsgálást, a testi kényszer és a bilincs alkalmazását, valamint az előállítást is sérelmezte a panaszos jogi képviselője. Tekintettel arra, hogy a felsorolt intézkedések az Rtv. megjelölt fejezeteiben találhatók, a Testület hatáskörét megállapította és azok vonatkozásában érdemi vizsgálatot folytatott le.

A közforgalmú személyszállítási utazási kedvezményekről szóló 85/2007. (IV. 25.) Korm. rendelet 6. §-a szerint a Korm. rendelet 1. sz. mellékletben meghatározott, 100%-os utazási kedvezmény igénybevételeire jogosult a tartózkodási engedéllyel rendelkező menekültkénti vagy oltalmazottkénti elismerését kérő, valamint a menedékeskénti elismerését kérő személy, illetve a menekült és a menedékes a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal által kiállított igazolás alapján az igazolásban

meghatározott viszonylatra és alkalommal. A konkrét ügyben a panaszosnak fel kellett volna mutatnia az igazolást. Ennek tekintetében – az autóbusz vezetőjének segítségkérése folytán – jogszerűnek tekinthető a rendőri intézkedés. Az Rtv. 24. §-ának (1) bekezdése értelmében ugyanis a rendőr köteles a feladatkörébe tartozó segítséget [...] megadni.

A panaszossal szembeni ezt követő intézkedések – a rendőrautóba történő beszállítás, igazoltatás, testi kényszer, bilincs alkalmazása és előállítás – jogalapja és indokoltsága viszont megkérdőjelezhető.

A panaszosnak a rendőrségi gépkocsiba történő beszállítása tekintetében a rendőri jelentés és az intézkedő rendőrök vallomásával szemben a Testület a panaszos állítását fogadta el, miszerint az a buszmegállónál már megtörtént. Ezt az állítást támasztja alá egy elfogulatlan tanú, a buszmegállóval szembeni büfé alkalmazottjának vallomása is.

A 2008. március 5-én 15 óra 20 perctől kezdődő eseményekkel összefüggésben a Testület rendelkezésére álló iratok és tanúvallomások alapján nem tisztázható egyértelműen azok sorozata. Tekintettel arra, hogy a panaszban egyáltalán nincs utalás szántóföldön történt üldözésre és elfogásra, a Testület eljárása során ezt az eseményt nem vizsgálta.

A panaszügy összes körülményének egybevetése és mérlegelése után a Testület arra a megállapításra jutott, hogy a panaszolt rendőri intézkedések sértették a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogát, személyi szabadsághoz való jogát, az emberi méltósághoz való jog részét képező személyi integritáshoz való jogát, a kegyetlen, embertelen, megalázó elbánás tilalmát, továbbá a testi épséghez fűződő alapvető jogát.

1) A panaszos rendőrautóba történő beültetését a Testület álláspontja szerint szükségképpen meg kellett volna előznie az igazoltatásnak. Az Rtv. 29. §-ának (1) bekezdése szerint a rendőr a feladata ellátása során igazoltathatja azt, akinek a személyazonosságát a közrend, a közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célból, a tartózkodása jogszerűségének megállapítása céljából, közlekedésrendészeti ellenőrzés során, továbbá az igazoltatott vagy más természetes, illetve jogi személy és egyéb szervezet jogainak védelme érdekében kell megállapítani. A rendőrségi törvény konkrétan meghatározza tehát, hogy a személyazonosság megállapítására mely esetekben kerülhet sor.

Az autóbusz vezetője nem kérte a panaszos igazoltatását; ezen túlmenően sem található a Testület rendelkezésére álló iratokban olyan körülmény, amely az igazoltatást bármely, a törvényben felsorolt okból – közrend, közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célból, közlekedésrendészeti ellenőrzés során, az igazoltatott vagy más személy jogainak védelme érdekében – indokoltá tette.

A Testület megjegyzi, hogy amennyiben elfogadná azt az álláspontot, hogy a szolgálatot teljesítő rendőrök a panaszost csak később, az út mellett történő stoppolása miatt akarták igazoltatni, akkor sem lenne annak jogalapja. Önmagában az a

körülmény, hogy egy személy az út mellett stoppol – és azzal nem valósít meg szabálysértést vagy bűncselekményt –, nem teremt törvényes alapot az igazoltatására.

A közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet (a továbbiakban: KRESZ) 21.§-a rendelkezik a gyalogosok közlekedéséről. A törvényhely (1), illetve (2) bekezdése szerint a gyalogosnak a járdán, ahol pedig járda nincs, a leállósávon, az útpadkán vagy a kerékpárúton kell közlekednie. Abban az esetben, ha az úton sem járda, sem leállósáv, sem útpadka, sem kerékpárút nincs – vagy az a gyalogosközlekedésre, illetőleg a kerekes székekkel való közlekedésre alkalmatlan –, a gyalogosok az úttesten közlekedhetnek. A KRESZ 21. §-ának (9) bekezdése tiltó rendelkezéseket tartalmaz. Eszerint: a gyalogosnak tilos híd, alagút, aluljáró, felüljáró úttestjén áthaladnia; olyan helyen, ahol a járművekkel szemben elsőbbsége nincs, a szabad kilátást gátló akadály (nagyobb álló jármű stb.) közelében az úttestre lépnie; lánc-, illetőleg csőkorlátot, sorompót kinyitnia, azon átmásznia, alatta átbújni, illetőleg azt megkerülve elzárt területre lépnie; villamospályán közlekednie, vasúti vagy zárt villamospályán – a kiépített átkelőhelyen kívül – áthaladnia; autópályán (a leállósávon is) közlekednie, valamint áthaladnia; autóúton (a leállósávon és az útpadkán is) közlekednie, valamint útkereszteződésen kívül áthaladnia; továbbá az úttesten áthaladnia, ha a közelben gyalogos alul- vagy felüljáró van.

Egyetlen rendőrségi iratban sem szerepelt, hogy a panaszos az út szélén történő stoppolásával közúti közlekedési szabályt sértett volna, ráadásul oly módon, hogy valamely szabálysértési tényállást kimerítő magatartást tanúsított volna.

2) Az előzőekben foglaltak alapján a Testület megállapította, hogy a panaszos rendőrautóba történő beszállításának megfelelő indoka nem volt. Ezzel az intézkedéssel a rendőrök megsértették az 1949. évi XX. törvény (a továbbiakban: Alkotmány) 55. §-ának (1) bekezdése szerinti személyi szabadsághoz való jogát.

A Testület ugyanakkor megállapította azt is, hogy az igazoltatás jogszerűtlensége miatt a panaszossal szemben foganatosított többi rendőri intézkedés (a ruházat átvizsgálása, az előállítás) és a kényszerítő eszköz (testi kényszer és bilincs) alkalmazása eleve jogszerűtlen volt.

3) Az Rtv. 29. §-ának (6) bekezdése értelmében a rendőr az igazoltatott személy ruházatát [...] átvizsgálhatja, ha azt a személyazonosság megállapítása, a közrendet, a közbiztonságot fenyegető veszély elhárítása, bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetésének gyanúja szükségessé teszi. A panaszos ruházata átvizsgálásának a felsoroltak szerinti jogalapja nem volt. A Testület ebben a tekintetben a panaszos jogi képviselőjének álláspontját fogadta el. Teljesen életszerűtlen ugyanis az, hogy a panaszos ne igazolta volna magát irataival, amelyek a birtokában voltak. Nem érthető az sem, hogy az első ruházatátvizsgálás alkalmával miért nem került elő a panaszos alsóruházatából a tartózkodási engedélye, s azt miért csak a rendőrkapitányságon találták meg a ruházatában.

Ezen intézkedéssel a rendőrök megsértették a panaszosnak az Alkotmány 54. §-ának (1) bekezdésében szabályozott emberi méltósághoz való jog mint általános személyiségi jog részét képező személyi integritáshoz való jogát.

4) Az Rtv. 33. §-ának (1), illetve (2) bekezdése rendelkezik az előállításról. Az (1) bekezdés szerint kötelező annak a személynek az (elfogása és) előállítása,

- a) akit szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten értek;
- b) aki ellen elfogatóparancsot, nemzetközi elfogatóparancsot, illetve európai elfogatóparancsot adtak ki;
- c) akinek őrizetbe vételét, előzetes letartóztatását rendelték el, vagy akinek ideiglenes kényszergyógykezelését, illetőleg elmeállapotának megfigyelését rendelték el;
- d) aki az őrizetbe vétel, az előzetes letartóztatás, ideiglenes kiadatási letartóztatás, kiadatási letartóztatás, ideiglenes átadási letartóztatás, átadási letartóztatás, a szabadságvesztés vagy az elzárás végrehajtása során megszökött, vagy a fogvatartás helyéről engedéllyel eltávozva oda nem tért vissza, a lakhelyelhagyási tilalom, a házi őrizet, valamint a távoltartás szabályait megszegte, illetőleg, aki az ideiglenes kényszergyógykezelés, az elmeállapotának megfigyelése, a kényszergyógykezelés vagy a javítóintézeti nevelés alól magát kivonta;
- e) akinek előállítását külön törvényben meghatározott feltételek alapján elrendelik;
- f) aki az ország területén jogellenesen tartózkodik.

A jelölt törvényhely (2) bekezdése a rendőrnek a célszerűség elvével összhangban – ugyanakkor a konkrét tények mérlegelése alapján – szabad belátást biztosít az előállítás foganatosításához azon személy esetén,

- a) aki a rendőr felszólítására nem tudja magát hitelt érdemlően igazolni, vagy az igazolást megtagadja;
- b) aki bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható;
- c) akitől bűncselekmény gyanúja vagy szabálysértés bizonyítása érdekében vizeletvétele vagy véralkohol-vizsgálat céljából vérvétel, valamint műtétnek nem minősülő módon egyéb mintavétel szükséges;
- d) aki a szülői felügyelet vagy a gyámság, illetőleg az intézeti nevelés hatálya alól engedély nélkül kivonja magát;
- e) aki a pártfogó felügyelet - külön törvényben meghatározott és a Rendőrség hatáskörébe tartozó - szabályait megszegi;
- f) aki a szabálysértést az abbahagyásra irányuló felszólítás után is folytatja, illetőleg akivel szemben az eljárás azonnal lefolytatható, továbbá akitől tárgyi bizonyítási eszközt kell megszerezni, vagy elkobzás alá eső dolgot kell visszatartani.

Jelen esetben az előállításnak egyik törvényi indoka sem forgott fenn. A panaszos nem valósított meg sem szabálysértést, sem bűncselekményt, illetve ez utóbbi elkövetésével nem volt gyanúsítható, ellene nem adtak ki elfogatóparancsot, illetve nem rendelték el vele szemben semmilyen kényszerintézkedést, külön törvény szerinti előállítása nem volt szükséges, valamint jogszerűen tartózkodott az ország területén. Az előzőekben kifejtettek alapján életszerűtlen, hogy a birtokában levő irataival ne tudta volna hitelt érdemlően igazolni magát. A panaszos személyi szabadságához fűződő alkotmányos joga ez alapján sérült az ő jogszerűtlen előállítása miatt is.

5) Az Rtv. 48. §-a szerint a rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy

- a) önkárosításának megakadályozására,
- b) támadásának megakadályozására,
- c) szökésének megakadályozására,
- d) ellenszegülésének megtörésére.

Jelen ügyben, mivel a tanúk egybehangzó vallomása alapján megállapítható, hogy a panaszos önként szállt az autóbusról, nem volt olyan körülmény, ami a kényszerítő eszköz alkalmazását szükségessé tette volna.

A bilincs jogszerűtlen alkalmazása miatt sérült a panaszos fentebb már említett személyi szabadsághoz, illetve integritáshoz való joga. Az intézkedéssel a rendőrök továbbá sértették az Alkotmány 54. §-ának (2) bekezdése szerinti kegyetlen, embertelen, megalázó elbánás tilalmát is.

6) A rendőri intézkedések és kényszerítő eszközök alkalmazásának jogszerűtlensége miatt a testület továbbá megállapította az Alkotmány 2. §-ának (1) bekezdésében foglalt jogállamiság alkotmányos követelményéből levezetett tisztességes eljáráshoz fűződő jog megsértését is.

7) A panaszos sérüléseivel, illetve rendezetlen (sáros) ruházatával kapcsolatban több bizonyíték állt a Testület rendelkezésére. Az előállítás végrehajtásáról és a kényszerítő eszköz alkalmazásáról készült jelentés szerint a rendőri intézkedés során sérülés nem keletkezett. Ezzel szemben a panaszos fizikai állapotáról 2008. március 5-én készült orvosi igazolás szerint a panaszos mindkét csuklóján bilincselésből származó felületes zúzódás volt, egyéb sérülés nem volt látható. A rendőri intézkedés miatt bejelentett panasszal szemben a Bicskei Rendőrkapitányság vezetője által hozott első fokú határozatban is az szerepel, hogy „az előállított csuklóján a bilincseléstől származó horzsolásos sérülés volt látható, ezért az ügyeleti szolgálatot ellátó rendőr, aki egyben a szolgálatirányító parancsnok is, hozzá orvost hívott. Nevezettet az ügyeletes háziorvos megvizsgálta, melyről igazolást állított ki. Az orvosi igazolás szerint a bilincselés okozta felületi sérülésen kívül nevezetten más sérüléssel elváltozás nincs.” A befogadó állomás alkalmazottjának tanúvallomásában az szerepel, hogy a panaszos a rendőrségen azt mondta neki, akkor lett sáros, amikor a rendőrök megverték. A bizonyítékok mérlegelése alapján a Testület azt az álláspontot fogadta el, hogy a panaszos sérülései a bilincseléssel összefüggésben keletkeztek, ezáltal pedig az Alkotmány 70/D. §-ának (1) bekezdésén alapuló testi épséghez való jog sérelmét is megállapította.

IV.

A Testület az ügy gondos mérlegelése alapján arra a következtetésre jutott, hogy a panasz megalapozott: a rendőri intézkedések a panaszos oldalán súlyos alapjogsérelmet idéztek elő, ezért a Testület az Rtv. 93/A.§-ának (6) bekezdésében foglaltak alapján állásfoglalását megküldi az Országos Rendőrfőkapitánynak.

Budapest, 2008. december 3.

Dr. Kaltenbach Jenő sk.
elnök

Dr. Juhász Imre sk.
elnökhelyettes

Fráterné dr. Ferenczy Nóra sk.
előadó testületi tag

Dr. Féja András sk.
testületi tag

Megjegyzés:

Az Országos Rendőrfőkapitány 30996/4/2008. RP. számú határozatában a panasz tárgyában folytatott eljárási ügyintézés határidejét meghosszabbította.